

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการที่ผู้เขียนได้ศึกษาถึงวิวัฒนาการและหลักกฎหมายของกระบวนการระงับข้อพิพาท ในข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้าหรือข้อตกลงแกตต์ 1947 จนกระทั่งได้มีการแก้ไขปรับปรุงกระบวนการระงับข้อพิพาทแกตต์ให้มีประสิทธิภาพและความเข้มแข็งมากขึ้นโดยความเข้าใจว่าด้วยกฎเกณฑ์และกระบวนการจัดการระงับข้อพิพาท (Understanding on Rules and Procedures Governing the Settlement of Disputes) ภายใต้ข้อตกลงจัดตั้งองค์การการค้าโลก (Agreement Establishing the World Trade Organization) แล้วนั้นพบว่า กฎเกณฑ์และกระบวนการระงับข้อพิพาทภายใต้ข้อตกลง WTO ได้ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศสมาชิกดังต่อไปนี้

1. ในความเข้าใจฯ 1994 ได้มีการจัดตั้งองค์การระงับข้อพิพาท (DISPUTE SETTLEMENT: DSB) ขึ้นเพื่อทำหน้าที่ในการจัดตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท รับรองรายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทและรายงานขององค์กรอุทธรณ์ กำกับดูแลให้มีการปฏิบัติตามคำแนะนำและให้อำนาจในการระงับสิทธิประโยชน์และพันธกรณีแก่ประเทศสมาชิกและจัดตั้งองค์กรอุทธรณ์ (APPELLATE BODY) เพื่อทำหน้าที่รับอุทธรณ์รายงานจากประเทศภาคีคู่พิพาทที่ไม่พอใจในผลสรุปรายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจึงส่งผลให้คำตัดสินของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทมีความน่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับของประเทศสมาชิกเพิ่มมากขึ้น

2. กระบวนการระงับข้อพิพาทในความเข้าใจฯ 1994 ยังคงยึดถือหลักการและปฏิบัติตามแนวทางคำตัดสินของกระบวนการและจารีตประเพณีของที่ประชุมใหญ่แกตต์ 1947 แต่ได้ขยายเขตอำนาจของกระบวนการระงับข้อพิพาทจากด้านสินค้ารวมไปถึงด้านการค้าบริการและทรัพย์สินทางปัญญา โดยประเทศสมาชิกขององค์การการค้าโลกจะต้องปฏิบัติตามพันธกรณีทั้งหมดของข้อตกลงพหุภาคีซึ่งเป็นภาคผนวกแนบท้ายของข้อตกลงจัดตั้งองค์การการค้าโลก ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ส่งผลให้กระบวนการระงับข้อพิพาทภายใต้ข้อตกลงต่างๆมารวมอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์เดียวกันจึงมีความเป็นระบบที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

3. ความเข้าใจ 1994 สามารถแก้ไขข้อบกพร่องของกระบวนการระงับข้อพิพาทแกดต์ 1947 ในเรื่องของความล่าช้าในการแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทได้ เนื่องจากได้กำหนดให้มีการจำกัดระยะเวลาในการจัดตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทไว้อย่างชัดเจน

4. เนื่องจากในความเข้าใจ 1994 ได้กำหนดให้สำนักเลขาธิการแกดต์เป็นผู้จัดทำบัญชีรายชื่อคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทที่มาจากรายชื่อตัวแทนของภาครัฐบาลและจากปัจเจกชนผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญหรือมีประสบการณ์ในด้านต่างๆ จึงส่งผลให้รายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทมีความน่าเชื่อถือและสามารถแก้ไขปัญหาในเรื่องของความเป็นกลางของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทได้มากยิ่งขึ้น

5. กระบวนการระงับข้อพิพาทภายใต้ความเข้าใจ 1994 ได้กำหนดให้มีการใช้ชั้นทามติไม่รับรองคำตัดสินขององค์กรระงับข้อพิพาท จึงสามารถแก้ไขปัญหาการขัดขวางการรับรองคำตัดสินอันส่งผลให้คำตัดสินนั้นขาดสภาพบังคับในการปฏิบัติตามและปัญหาความล่าช้าในกระบวนการระงับข้อพิพาทอันมีสาเหตุมาจากการขัดขวางการรับรองคำตัดสินโดยประเทศภาคีคู่พิพาทที่ไม่พอใจในคำตัดสินนั้นๆ ได้

6. เนื่องจากในความเข้าใจ 1994 กำหนดให้มีการใช้ระบบการรับรองคำตัดสินโดยอัตโนมัติหากไม่มีชั้นทามติไม่รับรองคำตัดสิน จึงสามารถแก้ไขปัญหาการคัดค้านการรับรองรายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจากประเทศสมาชิกที่เสียผลประโยชน์จากคำตัดสินซึ่งจะส่งผลให้กระบวนการระงับข้อพิพาทมีความเป็นอัตโนมัติและเป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนดไว้

7. ระบบการระงับข้อพิพาทตามความเข้าใจ 1994 ได้กำหนดให้มีการจำกัดเวลาสุดท้ายในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการไว้ จึงทำให้กระบวนการระงับข้อพิพาทมีความรวดเร็วและเป็นอัตโนมัติมากยิ่งขึ้นอันสามารถแก้ไขปัญหาความล่าช้าภายในกระบวนการระงับข้อพิพาทแกดต์ที่มีมาแต่เดิมได้เป็นอย่างดี

นอกจากจะได้มีการแก้ไขปรับปรุงกระบวนการระงับข้อพิพาทให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นโดยความเข้าใจ 1994 แล้ว ในความเข้าใจ 1994 ยังได้มีการกำหนดบทบัญญัติพิเศษสำหรับสมาชิกที่

เป็นประเทศกำลังพัฒนาในกระบวนการระงับข้อพิพาทเพื่อให้เอื้อประโยชน์แก่ประเทศกำลังพัฒนา ในการดำเนินกระบวนการระงับข้อพิพาทไว้ดังต่อไปนี้คือ

1. จากบทบัญญัติพิเศษสำหรับประเทศกำลังพัฒนาในบทบัญญัติมาตรา 3.12 ของความเข้าใจ 1994 ที่ได้วางกฎเกณฑ์กำหนดให้คู่กรณีผู้ฟ้องร้องมีสิทธิที่จะยกบทบัญญัติข้อ 1 ของมาตรการพิเศษสำหรับประเทศกำลังพัฒนาภายใต้กฎเกณฑ์ปี 1966 (Decision of 5 April on Procedures) มาเป็นทางเลือกที่จะไม่ใช้บทบัญญัติที่ระบุไว้ในมาตรา 4, 5, 6 และ 12 ของความเข้าใจ 1994 นี้ ถือเป็นมาตรการพิเศษที่เอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาเป็นอย่างมาก เนื่องจากหากผู้อำนวยการทั่วไป (Director-General) เป็นผู้ดำเนินการไกล่เกลี่ยเพื่อแก้ปัญหาข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาได้อย่างเป็นที่น่าพอใจของประเทศคู่พิพาททั้งสองฝ่ายก็จะส่งผลให้ปัญหาข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาสามารถยุติลงได้อย่างรวดเร็วภายใต้กระบวนการไกล่เกลี่ย ซึ่งจะเป็นการลดความล่าช้าในกระบวนการระงับข้อพิพาทและเพิ่มอำนาจในการต่อรองให้แก่สมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาได้

2. จากบทบัญญัติพิเศษสำหรับประเทศกำลังพัฒนาในบทบัญญัติมาตรา 4.10 ของความเข้าใจ 1994 ที่ได้วางกฎเกณฑ์กำหนดให้สมาชิกที่เป็นประเทศพัฒนาแล้วควรพิจารณาถึงผลประโยชน์ของประเทศกำลังพัฒนาในการดำเนินการปรึกษาหารือเพื่อระงับข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นนี้ เป็นบทบัญญัติที่เอื้อประโยชน์แก่สมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาในการดำเนินกระบวนการระงับข้อพิพาท เนื่องจากหากปัญหาข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นนั้นสามารถระงับลงได้ในขั้นตอนการปรึกษาหารือระหว่างประเทศคู่พิพาทก็จะส่งผลให้ปัญหาข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาได้รับการแก้ไขอย่างเป็นที่น่าพอใจของคู่พิพาททั้งสองฝ่ายภายในระยะเวลาอันรวดเร็ว

3. จากบทบัญญัติพิเศษสำหรับประเทศกำลังพัฒนามาตรา 8.10 ของความเข้าใจ 1994 ที่ได้วางหลักเกณฑ์กำหนดให้จะต้องมีคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทที่มาจากสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนารวมอยู่ด้วยอย่างน้อย 1 คน หากข้อพิพาทนั้นเป็นข้อพิพาทระหว่างประเทศที่

เกี่ยวข้องกับสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาที่จะก่อให้เกิดความเป็นธรรมในการดำเนินกระบวนการระงับข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศแก่สมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนามากยิ่งขึ้น

4. จากบทบัญญัติพิเศษสำหรับประเทศกำลังพัฒนามาตรา 12.10 และ 12.11 ของความเข้าใจ 1994 นั้น หากประเทศคู่พิพาทที่เป็นประเทศพัฒนาแล้วขยายระยะเวลาในการปรึกษาหารือตามที่ได้มีการกำหนดไว้ออกไปและสามารถยุติปัญหาข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นได้ภายใต้กระบวนการของการปรึกษาหารือก็จะเป็นการเอื้อประโยชน์แก่สมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาเป็นอย่างมาก เนื่องจากจะส่งผลให้ประเทศคู่พิพาทสามารถยุติปัญหาข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศได้อย่างรวดเร็ว ไม่เกิดความล่าช้าในกระบวนการระงับข้อพิพาท และสามารถระงับข้อพิพาทได้อย่างเป็นที่น่าพอใจของประเทศคู่พิพาททั้งสองฝ่าย อีกทั้งหากคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทให้ระยะเวลาที่เพียงพอสำหรับประเทศกำลังพัฒนาในการเตรียมและเสนอคำโต้แย้งของตนแล้วก็จะส่งผลให้สมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาสามารถวางแผนในการต่อสู้คดีได้อย่างครบถ้วนว่ามีประเด็นใดบ้างที่กำลังพิพาทกันอยู่และประเด็นใดบ้างที่จำเป็น เพื่อประโยชน์ในการวางรูปคดีอันจะส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาในการดำเนินกระบวนการระงับข้อพิพาทได้

5. จากบทบัญญัติพิเศษสำหรับประเทศกำลังพัฒนาในมาตรา 21.2, 21.7 และ 21.8 ของความเข้าใจ 1994 ที่ได้วางกฎเกณฑ์กำหนดให้องค์กรระงับข้อพิพาทควรให้การพิจารณาเป็นพิเศษในเรื่องที่กระทบต่อผลประโยชน์ของประเทศกำลังพัฒนาในการติดตาม ตรวจสอบการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะและคำชี้ขาด อีกทั้งองค์กรระงับข้อพิพาทจะต้องพิจารณาถึงการดำเนินการในขั้นตอนต่อไปที่เหมาะสมกับสภาวะการณ์และผลกระทบของมาตรการต่อเศรษฐกิจของสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาที่เกี่ยวข้องด้วยนี้ จึงเป็นการลดความรุนแรงในเรื่องของความเสียหายที่จะเกิดขึ้นแก่สมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาและจะส่งผลให้ข้อเสนอแนะหรือคำชี้ขาดขององค์กรระงับข้อพิพาทมีผลบังคับใช้ อันก่อให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนามากยิ่งขึ้น

6. หากประเทศกำลังพัฒนาได้รับสิทธิพิเศษตามบทบัญญัติพิเศษสำหรับประเทศกำลังพัฒนาในมาตรา 27.2 และ 27.3 ที่กำหนดให้สำนักเลขาธิการเกตต์เป็นผู้ให้คำแนะนำ จัดหาผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายเพื่อช่วยเหลือประเทศกำลังพัฒนาและจัดหลักสูตรอบรมพิเศษให้แก่

ประเทศกำลังพัฒนาก็จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนามากยิ่งขึ้น เนื่องจากในความเป็นจริงในการดำเนินกระบวนการระงับข้อพิพาทนั้นสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนามักจะขาดนักกฎหมายหรือผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้อย่างถ่องแท้ในระบบกฎหมายของ WTO ดังนั้นการได้รับความช่วยเหลือภายใต้บทบัญญัติพิเศษก็จะส่งผลให้ประเทศกำลังพัฒนาสามารถดำเนินการในกระบวนการระงับข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มศักยภาพของประเทศพัฒนาในด้านบุคลากรผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านกฎหมายอีกทางหนึ่งด้วย

แม้ว่าในความเข้าใจ 1994 ได้มีการกำหนดบทบัญญัติพิเศษที่เอื้อประโยชน์แก่สมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาดังได้กล่าวไว้แล้วข้างต้นก็ตาม แต่จากการที่ข้าพเจ้าได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ถึงการใช้สิทธิพิเศษของประเทศกำลังพัฒนาที่มีอยู่ในความเข้าใจ 1994 พบว่า สมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนายังไม่ได้รับประโยชน์จากสิทธิพิเศษที่กำหนดไว้อย่างเต็มที่ ดังนี้

1. ปัญหาและอุปสรรคในการใช้บทบัญญัติทั่วไป

หลักกฎหมาย : หากคำฟ้องใดเป็นคำฟ้องที่ประเทศกำลังพัฒนาฟ้องประเทศพัฒนาแล้ว ผู้ฟ้องมีสิทธิยกมาตรการพิเศษปี 1966 มาเป็นทางเลือกที่จะไม่ใช้บทบัญญัติในมาตรา 4, 5, 6 และ 12 ของความเข้าใจ 1994 ได้ (มาตรา 3.12)

ปัญหาและอุปสรรค : มาตรการพิเศษสำหรับประเทศกำลังพัฒนาในมาตรา 3.12 ยังไม่เคยมีการนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ประเทศกำลังพัฒนาในกระบวนการระงับข้อพิพาทภายใต้ข้อตกลง WTO เนื่องจากในปัจจุบันปัญหาข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับประเทศกำลังพัฒนามีจำนวนมากเมื่อเปรียบเทียบกับภาระหน้าที่ของผู้อำนวยความสะดวกทั่วไป ดังนั้นสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาจึงไม่มีความมั่นใจว่าผู้อำนวยความสะดวกทั่วไปจะสามารถทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการไกล่เกลี่ยเพื่อยุติปัญหาข้อพิพาทได้อย่างเป็นที่พอใจของประเทศคู่พิพาททั้งสองฝ่ายได้ภายในระยะเวลาที่รวดเร็ว

ข้อเสนอแนะ : ควรมีที่จะมีองค์กรหรือบุคคลที่มีความเป็นกลางมาทำหน้าที่ช่วยเหลือผู้อำนวยความสะดวกทั่วไปในการดำเนินการไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาททางการค้าที่เกิดขึ้นเพื่อให้เกิดความรวดเร็วในการยุติ

ปัญหาข้อพิพาท เนื่องจากข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นอาจสามารถยุติลงได้โดยไม่ต้องเข้าสู่กระบวนการพิจารณาวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท

2. ปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการปรึกษาหารือ

หลักกฎหมาย : ในระหว่างการปรึกษาหารือสมาชิกควรให้การเอาใจใส่เป็นพิเศษแก่ปัญหาและผลประโยชน์ของประเทศกำลังพัฒนา (มาตรา 4.10)

ปัญหาและอุปสรรค : มาตราการพิเศษสำหรับประเทศกำลังพัฒนาในมาตรา 4.10 นั้นเป็นมาตรการที่ไม่มีผลบังคับให้ประเทศสมาชิกต้องปฏิบัติตาม จึงส่งผลให้ประเทศที่เป็นคู่พิพาทกับสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาคำนึงถึงเฉพาะแต่ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของตนเองเท่านั้น

ข้อเสนอแนะ : สมาชิกที่เป็นประเทศพัฒนาแล้วควรที่จะพิจารณาถึงปัญหาและผลประโยชน์ของประเทศกำลังพัฒนามากยิ่งขึ้น

3. ปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท

หลักกฎหมาย : ในการปรึกษาหารือกับประเทศกำลังพัฒนา คู่กรณีอาจตกลงให้ขยายระยะเวลาตามที่ตกลงไว้ได้ หากระยะเวลาที่กำหนดไว้ได้สิ้นสุดลงและคู่กรณีที่ปรึกษาหารือยังไม่สามารถระงับข้อพิพาทได้ นอกจากนี้ในการตรวจสอบคำฟ้องที่มีต่อประเทศกำลังพัฒนาคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทต้องให้ระยะเวลาที่เพียงพอสำหรับประเทศกำลังพัฒนาในการเตรียมและเสนอคำโต้แย้ง อีกทั้งหากคู่กรณีฝ่ายหนึ่งเป็นประเทศกำลังพัฒนารายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทจะต้องระบุอย่างชัดเจนถึงการปฏิบัติที่เป็นพิเศษและแตกต่างหากประเทศกำลังพัฒนาได้ยกขึ้นในกระบวนการระงับข้อพิพาท (มาตรา 12.10 และ 12.11)

ปัญหาและอุปสรรค : เมื่อพิจารณาจากความเป็นจริงในทางปฏิบัติของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทพบว่า รายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทยังมีได้มีการระบุอย่างชัดเจนถึงการปฏิบัติที่เป็นพิเศษและแตกต่างแก่สมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาแต่อย่างใด อีกทั้งการกำหนดระยะเวลาที่เพียงพอสำหรับสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาในการที่จะเตรียมและเสนอคำโต้แย้งนี้จะต้องได้

รับการยอมรับโดยฉันทามติจากคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท จึงถือเป็นปัญหาที่สำคัญของ ประเทศกำลังพัฒนาในการใช้บทบัญญัติพิเศษในกระบวนการของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท

ข้อเสนอแนะ : ในรายงานของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทควรจะมีการระบุถึงการปฏิบัติที่เป็น พิเศษและแตกต่างแก่สมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาหากปัญหาข้อพิพาทระหว่างประเทศนั้น เกี่ยวข้องกับสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนา อีกทั้งหากคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทพบว่า สมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาใดไม่สามารถเตรียมและเสนอคำโต้แย้งได้ทันภายในระยะเวลาที่ กำหนดไว้คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทควรให้ระยะเวลาที่พอเพียงแก่ประเทศกำลังพัฒนาในการ เตรียมและเสนอคำโต้แย้ง

4. ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะและคำชี้ขาด

หลักกฎหมาย : ประเทศคู่สัญญาควรให้ความสนใจเป็นพิเศษสำหรับเรื่องที่กระทบต่อผลประโยชน์ ของประเทศกำลังพัฒนาในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับมาตรการที่อยู่ภายใต้กระบวนการระงับข้อพิพาทนี้ กล่าวคือหากประเทศกำลังพัฒนายกขึ้น องค์การระงับข้อพิพาทต้องพิจารณาว่าจะดำเนินการอย่างไร เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ของประเทศกำลังพัฒนา โดยองค์การระงับข้อพิพาทจะต้อง พิจารณาทั้งมาตรการทางการค้าที่ถูกรื้อถอนและผลกระทบทางเศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนา ที่เกี่ยวข้องด้วย (มาตรา 21.2, 21.7 และ 21.8)

ปัญหาและอุปสรรค : แม้ว่าในความเข้าใจว่าด้วยกฎเกณฑ์และกระบวนการระงับข้อพิพาท (Understanding on Rules and procedures Governing the Settlement of Disputes) ภายใต้ข้อ ตกลงจัดตั้งองค์การการค้าโลก (Agreement Establishing the World Trade Organization) จะได้ มีการกำหนดมาตรการพิเศษสำหรับประเทศกำลังพัฒนาไว้ในการปฏิบัติตามคำแนะนำหรือคำตัดสินก็ตาม แต่อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาจากการปฏิบัติที่ผ่านมาขององค์การระงับข้อพิพาทพบว่าองค์ กรระงับข้อพิพาทมิได้ให้การปฏิบัติที่เป็นพิเศษตามบทบัญญัติพิเศษดังกล่าวแก่ประเทศกำลังพัฒนา แต่อย่างใด

ข้อเสนอแนะ : เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนา องค์การระดับข้อพิพาทควรที่จะมีการพิจารณาถึงการปฏิบัติที่เป็นพิเศษสำหรับประเทศกำลังพัฒนาตามมาตรการพิเศษที่กำหนดไว้ข้างต้น

5. ปัญหาและอุปสรรคในการได้รับความช่วยเหลือจากสำนักเลขาธิการแกตต์

หลักกฎหมาย : กำหนดให้สำนักเลขาธิการแกตต์จะต้องให้คำแนะนำ จัดหาผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายเพื่อช่วยเหลือประเทศกำลังพัฒนาและจะต้องจัดหลักสูตรอบรมพิเศษกับประเทศกำลังพัฒนาเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญของประเทศกำลังพัฒนาได้ทราบข้อมูลมากขึ้น (มาตรา 27.2 และ 27.3)

ปัญหาและอุปสรรค : เมื่อพิจารณาจากความเป็นจริงในทางปฏิบัติพบว่า จำนวนผู้เชี่ยวชาญหรือนักกฎหมายของ WTO ไม่เพียงพอในการช่วยเหลือสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาในการให้คำปรึกษาแนะนำด้านกฎหมายและการเตรียมคำฟ้อง

ข้อเสนอแนะ : เพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของบทบัญญัติมาตรา 27.2 ของความเข้าใจฯ 1994 ที่กำหนดให้สำนักเลขาธิการเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือเพิ่มเติมทางกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทแก่สมาชิกซึ่งเป็นประเทศกำลังพัฒนาโดยการจัดผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายซึ่งมีคุณสมบัติเหมาะสมจากบริการด้านความร่วมมือทางเทคนิคของ WTO ให้แก่สมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาได้ที่ร้องขอ นั้น จึงควรที่จะมีการเพิ่มจำนวนผู้เชี่ยวชาญทางด้านกฎหมายในการช่วยเหลือประเทศกำลังพัฒนาให้มากยิ่งขึ้น เนื่องจากจำนวนที่ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญทางด้านกฎหมายของ WTO ที่คอยให้ความช่วยเหลือสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนานี้ยังมีจำนวนที่ไม่พอเพียงกับความต้องการในปัจจุบัน นอกจากนี้เนื่องจากประเทศกำลังพัฒนาเป็นประเทศที่ประสบกับปัญหาทางการเงิน อันเนื่องมาจากการกำหนดค่าตอบแทนที่สูงของที่ปรึกษาเอกชนผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในประเด็นปัญหาข้อพิพาททางด้านการค้าระหว่างประเทศอันอาจส่งผลให้สมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาไม่สามารถว่าจ้างบุคคลผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญมาดำเนินการเพื่อช่วยเหลือปกป้องสิทธิประโยชน์ของประเทศกำลังพัฒนาได้อย่างเต็มที่ ดังนั้นเพื่อเป็นการช่วยเหลือให้สมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาได้รับการบริการด้านการปรึกษาและด้านการให้คำแนะนำกฎหมายที่เพียงพอจึงควรมีการจัดตั้งกองทุนช่วยเหลือในด้านการเงินสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในการจ้างทนาย บุคลากรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ให้แก่ประเทศกำลังพัฒนา

นอกจากนั้น เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาในการดำเนินกระบวนการระงับข้อพิพาทในทางการค้าระหว่างประเทศยิ่งขึ้น ประเทศกำลังพัฒนาควรได้รับสิทธิพิเศษเพิ่มเติมจากบทบัญญัติพิเศษที่มีอยู่ในความเข้าใจฯ 1994 ดังต่อไปนี้คือ

1. หากสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาเป็นฝ่ายได้รับความเสียหายอันเนื่องมาจากการละเมิดพันธกรณีที่มีอยู่ภายใต้ข้อตกลง WTO โดยประเทศพัฒนาแล้ว ควรมีการกำหนดให้ประเทศพัฒนาแล้วเป็นฝ่ายต้องชดเชยค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจากการที่ได้ละเมิดพันธกรณีดังกล่าวแก่สมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนา หากประเทศกำลังพัฒนานั้นเป็นฝ่ายชนะคดี

2. หากเกิดข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศขึ้นระหว่างประเทศพัฒนาแล้วกับประเทศกำลังพัฒนา เมื่อปัญหาข้อพิพาทดังกล่าวได้สิ้นสุดลงและผลแห่งคดีปรากฏว่าสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาเป็นฝ่ายชนะคดี ควรกำหนดให้สมาชิกที่เป็นประเทศพัฒนาแล้วเป็นฝ่ายรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการดำเนินกระบวนการระงับข้อพิพาท ยกตัวอย่างเช่น ค่าใช้จ่ายในการจ้างทนายเป็นต้น แก่สมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนา

3. เนื่องจากประเทศกำลังพัฒนาเป็นประเทศที่มีอำนาจในการเจรจาต่อรองและฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ ดังนั้นเพื่อให้การตอบโต้ของประเทศกำลังพัฒนามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาควรร่วมมือกันในการตอบโต้หรือระงับสิทธิประโยชน์หรือพันธกรณีที่มีต่อประเทศพัฒนาแล้ว หากประเทศกำลังพัฒนาเป็นฝ่ายชนะข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นนั้น